

Forum Standaardisatie

Wilhelmina v Pruisenweg 52
2595 AN Den Haag
Postbus 96810
2509 JE Den Haag
www.forumstandaardisatie.nl

notitie

FORUM STANDAARDISATIE

Betreft:	Expertadvies verwijdering WSRP		
Aan:	Forum Standaardisatie		
Van:	Michael van Bekkum		
Datum:	29-07-2011	Versie	1
Bijlagen:	Reacties van experts		

*Bijlagen:
Reacties van experts*

Advies

Geadviseerd wordt om WSRP te verwijderen van de lijst met standaarden voor "pas toe of leg uit". Op basis van het verslag van de werkgroep technisch overleg Digikoppeling en raadpleging van de expertgroep voor WSRP, is geconstateerd dat WSRP niet langer aan een aantal criteria¹ voor opname voldoet:

- **Verminderde bruikbaarheid**
De standaard toont op moment van schrijven onvoldoende bruikbaarheid, omdat behoefte aan de standaard bij overheidspartijen en ingebruikname in de praktijk is achtergebleven sinds opname op de lijst in 2009.
- **Potentieel afgenomen**
Door de stagnering van (internationale) ontwikkelingen met betrekking tot implementatie en ontwikkeling van de standaard, is het potentieel voor winst op het vlak van interoperabiliteit sterk verminderd.

Gegeven deze twee argumenten, ziet de expertgroep op dit moment unaniem weinig toegevoegde waarde in stimulering van adoptie van de standaard WSRP door opname op de lijst voor "pas toe of leg uit". De expertgroep wil daarbij opmerken dat door verdergaande ketensamenwerking de behoefte aan invullen van het toepassingsgebied, dwz. het uitwisselen van elementen die zowel informatie als bijbehorende presentatie bevatten (widgets, portlets, apps, etc.) wel degelijk actueel blijft. Het verdient aanbeveling dat het Forum deze ontwikkelingen in de gaten houdt.

¹ Deze criteria staan beschreven in het rapport, "Open standaarden, het proces om te komen tot een lijst met open standaarden", P.H. Minnecré and L. Korsten, Verdonck, Klooster & Associates B.V., 2008.

Achtergrond bij het advies

Datum
29 juli 2011

Aanleiding

In november 2009 heeft het College Standaardisatie op advies van het Forum Standaardisatie WSRP opgenomen op de lijst met open standaarden voor 'pas toe of leg uit'. Het bijhorende functioneel toepassingsgebied is "Het bij elkaar brengen in een (keten)portaal van webapplicaties die door verschillende organisaties worden aangeboden, waarbij de leverancier van de webapplicatie controle moet houden over gedrag en presentatie van de webapplicatie." Het organisatorisch werkingsgebied is bepaald als "overheden en instellingen uit de (semi-) publieke sector".

Aan de basis van het Forum-advies stond het positieve advies van de expertgroep die constateerde dat WSRP aan de criteria voldeed voor opname op de lijst. In de publieke consultatie van het expertadvies kwamen geen punten naar voren die aanleiding gaven tot herziening.²

Bij de opname op de lijst is door het College Standaardisatie de aantekening gemaakt dat het Bureau in samenwerking met LNV bekijkt of, en zo ja hoe, een implementatieprofiel kan helpen bij de invoering van de standaard. Hieraan is uitvoering gegeven door een werkgroep van het technisch overleg Digikoppeling (voorheen OSB). In dit werkoverleg is men tot de conclusie gekomen de uitwerking van het WSRP-profiel uit te stellen tot er een behoefte aan het gebruik hiervan tussen verschillende overheden ontstaat. Deze conclusie is vastgelegd in de notitie "Verslag werkgroep WSRP" d.d. 6 december 2010³ met vermelding van de volgende motivatie:

1. De WSRP standaard is enerzijds onvoldoende verankerd binnen de Nederlandse overheid, anderzijds worden er vraagtekens gezet bij de verdere implementatie van deze standaard binnen de software-industrie.
2. Veel overheidsorganisaties ontsluiten bronsystemen al op basis van webservices. Eenduidige en herbruikbare koppelvlakken verdienen hierbij de voorkeur. WSRP vereist in een dergelijke situatie een extra ontsluiting naast deze bestaande webservices.
3. Er is voor de eerstkomende jaren nog weinig behoefte aan het op een gestandaardiseerde manier uitwisselen van portlets tussen verschillende organisaties in de eOverheid. Ook MijnOverheid en BKWI, aanmelders en eerste gebruikers, plannen voorlopig niet opnieuw gebruik te maken van deze technologie.

Concluderend stelt de werkgroep voor de standaard van de lijst te halen, om zogenaamde 'leg uit' (explain) situaties te voorkomen.

Toetsing door experts

Het Forum standaardisatie heeft naar aanleiding van de notitie van de werkgroep besloten deze als verwijderverzoek te beschouwen en

² Zie: <http://lijsten.forumstandaardisatie.nl/open-standaard/wsrp>

³ Zie: <http://lijsten.forumstandaardisatie.nl/open-standaard/wsrp-verwijderverzoek>

genoemde argumenten te toetsen bij de oorspronkelijke expertgroep. Via e-mail zijn alle experts die destijds zitting hebben genomen in de expertgroep benaderd, om hun visie te geven op bovengenoemde argumenten en de conclusie van de werkgroep WSRP. Alle experts hebben aan deze oproep gehoor gegeven en reactie gegeven op de volgende vragen:

Datum
29 juli 2011

1. Wat vindt de expertgroep van de 3 argumenten die in de notitie van de werkgroep WSRP worden genoemd?
2. Is dit voldoende aanleiding om de standaard van de lijst te halen?

In de reactie op deze vragen geeft de expertgroep unaniem aan, het eens te zijn met het voorstel om WSRP van de lijst voor "pas toe of leg uit" te halen. Een aantal belangrijke opmerkingen uit de reacties van de experts die dit voorstel ondersteunen, is hieronder weergegeven.

- De voorkeur gaat uit naar meer openheid, waarbij openheid is te interpreteren als het ontsluiten van (betekenisvolle) informatie zonder verdere inbedding in een presentatievorm (bijvoorbeeld door gebruik van webservices).
- Verdere implementatie en ontwikkeling van WSRP zijn tanende. Het momentum voor volledig server-side management van dergelijke functionaliteiten lijkt voorbij.
- De toepassing van en ervaring met de standaard door overheidspartijen was destijds al beperkt en is niet gegroeid.
- Bij mijn weten maken Antwoord voor Bedrijven en Digitaal Klantdossier gebruik van WSRP, maar de meerderheid van de portalen doet dat niet.
- De belangstelling in de markt blijft enigszins achterwege. Alhoewel de grote portaal vendors WSRP wel hebben geïmplementeerd in hun producten is het gebruik ervan niet wijd verspreid.

Tegelijkertijd wordt door de experts een aantal constatering gedaan:

- Dat het geen verbazing wekt, dat er voorlopig geen behoefte is tot verdere (presentatielaag) integratie. Dit wordt naar mening van de experts vooral veroorzaakt door onmacht, gebrek aan wil en gebrek aan inzicht.
- De mogelijke alternatieven die door de werkgroep TO Digikoppeling worden aangedragen leveren an sich nog geen alternatieve oplossing.
- Het feit dat WSRP vrijwel niet wordt gebruikt, betekent niet dat het moet worden afgevoerd. Er is namelijk geen alternatieve standaard. Beter een standaard die weinig wordt gebruikt dan geen standaard. Ik begrijp echter ook de 'explain' situatie, dus kan ik er mee instemmen om WSRP van de lijst te halen.
- Door verdergaande ketensamenwerking zou de behoefte aan het uitwisselen van apps/portlets/widgets wel weer actueel kunnen worden. Hier moet je t.z.t. wel op in kunnen spelen.
- Het argument dat veel overheidsorganisaties al gebruik maken van webservices en dat er daarom geen behoefte is aan WSRP, wordt niet gedeeld. WSRP is in feite een web service voor het ontsluiten van portlets.

De volledige reacties van alle experts zijn bijgevoegd in bijlage A.

Datum
29 juli 2011

Reactie op de argumenten van de werkgroep WSRP

De werkgroep van het technisch overleg Digikoppeling noemt drie argumenten in de notitie om de standaard WSRP van de lijst te halen. Hieronder volgt op elk van deze argumenten kort een antwoord, op basis van de reacties uit de expertgroep:

1. De WSRP standaard is enerzijds onvoldoende verankerd binnen de Nederlandse overheid, anderzijds worden er vraagtekens gezet bij de verdere implementatie van deze standaard binnen de software-industrie.
 - De expertgroep is het hier mee eens. Belangstelling bij zowel software (portaal) vendors als gebruikspartijen bij de overheid om de standaard in te zetten zijn beperkt. Verdere implementatie en ontwikkeling van WSRP zijn bovendien tanende.
2. Veel overheidsorganisaties ontsluiten bronsystemen al op basis van webservices. Eenduidige en herbruikbare koppelvlakken verdienen hierbij de voorkeur. WSRP vereist in een dergelijke situatie een extra ontsluiting naast deze bestaande webservices.
 - De expertgroep is het hier slechts ten dele mee eens. Het handhaven van WSRP op de lijst staat het gebruik van Web Services niet in de weg. Beiden dienen een ander toepassingsgebied (WSRP was bedoeld bij behoefte aan grotere controle over gedrag en presentatie). WSRP is dus alleen een verplichting in geval men zich begeeft op het specifieke toepassingsgebied: Web Services kunnen naast WSRP prima worden gebruikt voor data ontsluiting of ontsluiting van functionaliteit (zonder presentatie). Wel constateert de expertgroep dat er geen behoefte is tot verdere (presentatielaag) integratie, zodat de toegevoegde waarde (en functionaliteit) van WSRP in de praktijk nauwelijks benut wordt.
3. Er is voor de eerstkomende jaren nog weinig behoefte aan het op een gestandaardiseerde manier uitwisselen van portlets tussen verschillende organisaties in de eOverheid. Ook MijnOverheid en BKWI, aanmelders en eerste gebruikers, plannen voorlopig niet opnieuw gebruik te maken van deze technologie.
 - De expertgroep is het hier mee eens. De toepassing van en ervaring met de standaard WSRP door overheidspartijen was destijds beperkt en is niet gegroeid. Tegelijkertijd kan worden vastgesteld, dat er wel degelijk nieuwe initiatieven op dit (toepassings)gebied worden ontplooid die voor nieuwe ontwikkelingen zorgen (o.a. OpenSocial, Apache Raven, etc) en nieuwe/andere oplossingsmogelijkheden bieden met betrekking tot hergebruik van informatie inclusief presentatievorm.

Bijlage: Reacties van experts

A. Reactie Ate Douma (Hippo)

Hoi Michael,

Ik ben het er wel mee eens om WSRP weer van de lijst af te halen.

Wat betreft de specifieke argumenten:

- 1) Wat betreft onvoldoende verankering binnen de Nederlands overheid lijkt me dit (voor zover ik kan beoordelen) correct.
Verder en vooral zie ik de verdere implementatie en ontwikkeling van WSRP tannende. Het momentum voor volledig server-side management van dergelijke functionaliteiten lijkt voorbij: client-side technologieën zoals OpenSocial, W3C Widgets en Ajax/REST based oplossingen in het algemeen hebben en krijgen steeds meer de voorkeur.
- 2) Lijkt is slechts een feitelijke constatering. Dit was al bij voorbaat bekend dus geen nieuw feit. Maar inzet van WSRP vereist (mogelijk) extra koppelvlakken en daarmee een extra belasting. Maar indien benodigd (en alleen dan) zou dat moeten opwegen tegen de voordelen van integratie en centraal beheer op presentatie functionaliteit.
- 3) Dat er voorlopig geen behoefte is tot verdere (presentatielaag) integratie verbaast me niets. Maar dat wordt m.i. vooral veroorzaakt door onmacht, gebrek aan wil en gebrek aan inzicht. Desalniettemin is het de feitelijke situatie dus daarmee een geldig argument, hoewel ik het persoonlijk een onderschatting vind van de ontwikkelingen in de markt en van de behoeftes van de gebruikers.
Dat WSRP daarvoor niet (meer) de juiste/beste methode is betekent nog niet dat het niet (meer) nodig zou zijn.

Naar mijn idee is WSRP niet meer de geschikte manier om tot een geïntegreerde oplossing te komen voor presentatie en gedrag tussen verschillende overheidsdiensten, en wat dat betreft kan het beter weer van de lijst gehaald worden. De mogelijke alternatieven die door de werkgroep worden aangedragen leveren echter an sich nog geen alternatieve oplossing.

De ontwikkelingen in de industrie gaan echter hard, en mijns inziens zou vooral de OpenSocial standaard, met name OpenSocial Enterprise [1] in de gaten gehouden moeten worden. Ik zie OpenSocial overigens niet genoemd bij de alternatieven.

Verder wordt Apache Rave [2],[3] op termijn misschien ook interessant ;) (disclaimer: ik ben de Champion van dat project)

Groet,

Ate

B. Reactie Marcel Lipman (Logica)

Datum
29 juli 2011

Hallo Michael,

Ik ben nog steeds van mening dat WSRP zeer geschikt is als open standaard binnen de overheid.

Het feit dat het vrijwel niet wordt gebruikt, betekent niet dat het moet worden afgevoerd.

Er is namelijk geen alternatieve standaard. Beter een standaard die weinig wordt gebruikt dan geen standaard.

Ik begrijp echter ook de 'explain' situatie, dus kan ik er mee instemmen om WSRP van de lijst te halen.

Met vriendelijke groeten,

Marcel Lipman

C. Reactie Hugo ter Doest (Dimpact)

Michael,

Ik kan me vinden in de argumentatie.

De toepassing van en ervaring met de standaard door overheidspartijen was destijds al beperkt en is niet gegroeid. Als de inschatting wordt gemaakt dat er in de toekomst geen/weinig behoefte is aan de uitwisseling van portlets, is het niet nodig de standaard op de lijst te houden. Door verdergaande ketensamenwerking zou de behoefte aan het uitwisselen van apps/portlets/widgets wel weer actueel kunnen worden. Hier moet je t.z.t. wel op in kunnen spelen. Ik kan me voorstellen dat dan een andere vorm van standaardisatie wordt toegepast. Uitwisseling van apps wordt mogelijk gemaakt door application frameworks.

De lijst met bedrijven die WSRP ondersteunen lijkt wel gegroeid:

http://wiki.oasis-open.org/wsrp/WSRP_Implementers

Groeten,
Hugo

D. Reactie Lex Heerink (Novay)

Datum
29 juli 2011

Beste Michael,

Hierbij mijn zienswijze:

- Ik deel de observatie dat momenteel WSRP onvoldoende is verankerd binnen de Nederlandse overheid. Bij mijn weten maken Antwoord voor Bedrijven en Digitaal Klantdossier gebruik van WSRP, maar de meerderheid van de portalen doet dat niet.
- De belangstelling in de markt blijft enigszins achterwege. Alhoewel de grote portaal vendors WSRP wel hebben geïmplementeerd in hun producten is het gebruik ervan niet wijd verspreid.
- Ik deel de observatie dat als er voorlopig weinig behoefte bestaat bij overheden aan remote portlets, dat er dan ook geen noodzaak is de WSRP standaard op de lijst op te nemen.
- Het argument dat veel overheidsorganisaties al gebruik maken van webservices en dat er daarom geen behoefte is aan WSRP deel ik niet. WSRP is in feite een web service voor het ontsluiten van portlets.
- Als in plaats van WSRP alternatieve technologieën worden gebruikt (bijvoorbeeld apps/widgets oid) dan kan ik me voorstellen dat het Forum deze technologieën wél voordraagt voor de lijst.

Concluderend:

Gezien het feit dat de behoefte ontbreekt bij de overheid en het gebruik van WSRP in de markt nog niet zo groot is, kan ik me vinden in het advies om uitwerking van het WSRP profiel uit te stellen totdat er behoefte ontstaat.

Met vriendelijke groet,

Lex

E. Reactie Holger Peters (Stichting GemGids)

Hoi Michael,

Ik heb er geen enkel probleem mee dat deze standaard van de lijst wordt verwijderd! Zoals we toen al expliciet hebben laten vastleggen gaat de voorkeur uit naar meer openheid (bijvoorbeeld webservices) en mag deze standaard alleen toegepast worden als expliciet sturing nodig is in de opmaak en gedrag.

Ik heb niet de bijgevoegde documenten gelezen maar vind jou beargumentatie prima!

grt Holger

F. Reactie Nico Ouwehand (ICTU)

Datum
29 juli 2011

Beste Michael,

De argumenten die genoemd zijn zijn grotendeels ook zo behandeld door de expertgroep. Ik had daar toen ook al wat reserves bij. Tegen de tijd dat we met ons eindadvies kwamen gloorde bij mij het inzicht dat ik eigenlijk geen business case meer zag. Maar toen lag het advies er al, met de bekende kanttekeningen. Ik heb mij toen tevreden gesteld met de kanttekeningen.

Over de drie genoemde argumenten kan ik zeggen dat ik ze, in het bijzonder vanuit mijn betrokkenheid bij MijnOverheid.nl, herken en kan onderschrijven.

Een argument dat nog in het verlengde ligt van de genoemde argumenten, is dat er mijns inziens nooit een duidelijk beeld/standpunt is gevormd over het feit dat er geen echt concurrerende standaarden zijn voor WSRP. Wanneer dan een standaard zonder concurrenten tot overheidsbrede standaard wordt verheven kan dat als neveneffect hebben dat de markt wordt belemmerd in het ontwikkelen van alternatieven. Een dergelijk neveneffect lijkt mij ongewenst.

Conclusie: ik sta achter het voorstel om WSRP van de comply or explain lijst af te halen. Wanneer in de toekomst een behoefte ontstaat binnen de e-overheid om keuzes te maken voor gemeenschappelijke standaarden dan kan WSRP eventueel meedingen.

Hartelijke groet,
Nico Ouwehand